
Van: Stichting Behoud en herstel historisch groen Grave
Betreft: Beleidsdocument Visioterrein Grave
Datum: 22 september 2018

Vooraf

Nadat de gemeente Grave in 2015 het Visioterrein aankocht, heeft de tijd niet stilgestaan.

De stichting Behoud en herstel historisch groen Grave werd opgericht, in eerste instantie met het oog op het in stand houden van de historische boomgaarden in de binnenstad maar in de uitwerking met een verbrede doelstelling zoals die in de naamgeving nu tot uitdrukking komt. De stichting heeft inmiddels een aantal vrijwilligers aan zich gebonden die bij willen dragen aan het onderhoud. De gemeente Grave zegde toe materiële ondersteuning te kunnen verlenen. De stichting legde contact met Brabants Landschap en bracht deze stichting in contact met Buro West8 dat de Vestingvisie Grave ontwikkelde; alles met het oog op een solide gecoördineerde historisch en landschappelijk verantwoorde ontwikkeling van het terrein.

1. Herinrichting Visio-terrein

De Vestingvisie werd ontwikkeld en in 2018 door de gemeenteraad van Grave als inspirerende leidraad en daarmee als een toetsingskader voor toekomstige beleidsmatige en stedenbouwkundige ontwikkelingen, vastgesteld.

Aanloop

De stichting Behoud en herstel historisch groen Grave heeft het Visioterrein van meet af aan gezien als een kans, een uitdaging en ook als een verantwoordelijkheid. Voor de stichting was duidelijk dat om resultaat te boeken, de krachten gebundeld moeten worden. In eerste instantie werd contact gezocht met het Coördinatiepunt Landschapsbeheer van Brabants Landschap. Binnen de kern van Grave was het West8 dat in opdracht van de gemeente de Vestingvisie opleverde.

Met de Vestingvisie als kader heeft het Coördinatiepunt Landschapsbeheer, op verzoek van de stichting een document opgesteld met suggesties/bouwstenen voor de inrichting van het Visio-terrein.

Ondertussen zegden het Kenniscentrum architectuur Grave en Graeft Voort toe om kennis en expertise beschikbaar te stellen; kennis over het terrein en over de relatie van het terrein met de rest van de vesting en haar omgeving. Daarnaast is er met gemeente en Provincie gekeken naar de relatie met omliggende wegen.

Met Waterschap Aa en Maas is overlegd over de waterhuishouding.

Medio september 2018 de balans opmakend is duidelijk: instanties en organisaties staan in de startblokken om een begin te maken met de herinrichting van het terrein.

2. Regie en toezicht; een tussenstap

Na deze aanloopfase is evident dat er regie-afspraken gemaakt moeten worden. Zonder afspraken en regie gebeurt er niets, of nog erger: gebeuren de verkeerde dingen. Onderdeel van de regie is het toezicht. Deze regie-afspraken zullen door de gemeente, de eigenaar van het terrein, moeten worden vastgelegd. Vervolgens kan de hand aan de ploeg geslagen worden.

Belangrijk daarnaast is dat wordt bepaald wie gedurende het traject operationeel de leiding heeft en wie verantwoordelijk is voor de communicatie met de burgers, het ambtelijk apparaat, de politiek en de uitvoerders.

3. De verhouding tussen de documenten

Over het terrein werden verschillende beleidsdocumenten geschreven.

Leidend voor de (her)inrichting van het Visio-terrein is de Vestingvisie. Andere

documenten en beleidsstukken zijn hieraan ondergeschikt. Ook de uitwerking van de Structuurvisie 2025, “Grave, vitale vestinggemeente aan de Maas” zal, waar dat aan de orde is, langs de lijnen van de Vestingvisie worden geconcretiseerd.

De uitwerking die Brabants Landschap verzorgde is vervolgens weer leidend t.o.v. de plannen en ideeën van de Stichting Behoud en herstel historisch groen Grave, van IVN en van andere instanties. En dit geldt ook voor de eerder door burgers voor het terrein aangereikte ideeën.

Verwacht mag worden dat er nog veel relictten in de ondergrond van het terrein gevonden zullen worden. In het verleden is hier niet altijd prudent en omzichtig mee omgesprongen. Onnodig veel ging verloren. De Vestingvisie geeft nu voldoende aanknopingspunten om fouten uit het verleden niet opnieuw te maken en, waar elementen uit het verleden bij de werkzaamheden aan de oppervlakte komen, deze zichtbaar te maken en in te passen.

4. Draagvlak

Draagvlak bij de bevolking, en niet alleen bij de direct-aanwonenden, is een kritische succesfactor. Het lijkt daarom raadzaam een referentiegroep of een adviesorgaan met brede expertise in te richten waar de burgers vertrouwen in kunnen hebben. Belangrijk is de groep zo samen te stellen dat er energie vanuit gaat. Het zal geen beslissingsorgaan zijn en evenmin een controlerend platform.

Draagvlak wordt ook gestimuleerd door het terrein zo in te richten dat het meerwaarde heeft voor de omwonenden (toegankelijk voor iedereen om te spelen, recreëren, sporten, ontspannen, genieten, evenementen te houden; zelfs waardevermeerdering van hun woningen). Draagvlak zal verder worden gestimuleerd door omwonenden en instellingen te betrekken bij aanleg en onderhoud van het terrein. De natuurbouwstenen bieden daar uitstekende mogelijkheden voor.

Nadat duidelijk is dat de uitgangspunten voor de aanpak van ontwikkelingen ter plaatse door de gemeente gedragen worden, en daar ziet het naar uit, zal er snel een grotere informatie- en uitwisselingsbijeenkomst georganiseerd moeten worden. De spelers die in de aanhef van deze notitie genoemd zijn, maar ook anderen, moeten hiervoor uitgenodigd worden.

Rol Stichting behoud en herstel historisch groen Grave

De stichting heeft in deze fase een niet-onbelangrijke rol gespeeld door initiatieven te nemen en partijen bij elkaar te brengen. Maar als het traject eenmaal op de rit staat en verantwoordelijkheden duidelijk zijn, zal de stichting zich weer meer op de uitvoering concentreren.

5. Funding/bekostiging

Vooralsnog zijn er geen enorme sommen geld beschikbaar voor de uitvoering van het werk.

Het zal zeker de moeite lonen om in te zetten op het aantrekken van extern geld, maar los daarvan moet er in eerste aanleg zoveel mogelijk gekoerst worden op het maken van werk met werk. Te denken is uiteraard aan het veilig maken van de Elisabethstraat voor fietsers, overstekende voetgangers en aan het voorkomen van verdere scheurvorming in De Hampoort. Maar dit is niet het enige. Er moet ook gedacht worden aan de waterhuishouding, het op orde brengen van de riolering, de scheiding van hemelwater en afvalwater die voor de komende jaren op de rol staat, de buffer in de Raam voor wateropslag, de doorstroming in de Lovendaalsingel en het Raamproject.

En toch, een snelle en grote boost aan het project is alleen mogelijk als er substantiële (subsidie)gelden van buiten komen.

Beheerde en beheerste ontwikkeling

Wat voor de Vestingvisie in het algemeen geldt, geldt zeker ook voor het ontwikkelen van het Visio-terrein. Eén van de grootste risico's die het project bedreigen is het risico van korte-termijn-denken. *Fouten bij infrastructurele projecten zoals de inrichting van het Visio-terrein zijn nadien eigenlijk nooit meer te herstellen.*

Een stap-voor-stap benadering is prima, maar iedere stap op zich, moet de juiste zijn en passen in het uiteindelijke perspectief.

Nu de juiste beslissingen nemen, daar gaat het om. Voorbeelden zijn er in Grave meer dan we zouden wensen; situaties dat er snel besloten is tot bouw en/of sloop, waar achteraf met spijt op teruggekeken wordt. Graeft Voort heeft recent een staalkaart gepresenteerd van sloop- en bouwprojecten met achteraf bejubelde en achteraf betreunde projecten. De locatie van de Brede School Oost vormt in deze reeks een voorlopig hoogtepunt, of zo men wil, dieptepunt.

Maatschappelijke relevantie

Bebouwen levert slechts voor een kleine groep voordeel op en ontnemt vele anderen een uniek terrein. Bovendien blijkt uit onderzoek dat groen in de leefomgeving allerlei voordelen biedt, zoals beschreven in het bouwstenenrapport + bijlage.

Lange-termijnhorizon als dwingend kader

Wat te doen als er een projectontwikkelaar op de stoep staat die voor veel geld wil bouwen op het Visioterrein, waardoor er middelen gegenereerd worden en de kosten voor de gemeenschap beperkt blijven? Grond is een schaars goed en de kans dat een ontwikkelaar zich meldt is dus reëel. Maar het project dat we hier onder handen hebben, heeft een lange-termijnhorizon waardoor korte-termijn winsten nauwelijks relevantie hebben. En het is in het bijzonder de overheid die de lange-termijnhorizon moet borgen.

Vervolgafspraken

Nadat de regie-afspraken zijn gemaakt kan begonnen worden met het veldwerk.

1. De laatste schets voor de inrichting van het terrein die door Bureau West8 is opgeleverd is uitgangspunt voor de inrichting van de groene ruimte.
Concreet; er worden geen stappen gezet die hiermee conflicteren. Het betekent niet dat alles wat in de schets is opgenomen meteen wordt uitgevoerd.
2. Instellen referentiegroep waarin kennis en belangstelling gebundeld zijn.
Hierbij is in ieder geval te denken aan: West8, Brabants Landschap, Expertisecentrum architectuur, Graeft Voort, Wijkraad Binnenstad, IVN, Behoud en herstel historisch groen Grave
3. Quick-wins uitrollen zoals Brabants Landschap die voorstelde¹. Dit kan al op korte termijn uitgevoerd gebeuren; het gaat om kleinschalige projecten waar meestal weinig financiële middelen mee gemoeid zijn en/of waarvoor BL subsidiemogelijkheden kent. Bovendien ligt het terrein er al klaar voor. Uitvoering, beheer en onderhoud door vrijwilligers (stichting BHHGG, IVN, stadsimker, bewoners van omliggende wijken etc.)
4. Herstel en herbeplanting.
Stapje voor stapje wordt hieraan gewerkt, te beginnen met snoeien en nieuwe aanplant op de plaatsen die daar in de plannen van West8 en Brabants Landschap voor zijn voorzien
5. Scholen (Visio, Brede School Oost, Merletcollege) enthousiasmeren en afspraken maken voor aanleg, inrichting en onderhoud van de natuurbouwstenen zoals voorgesteld door Brabants Landschap , in de groene zone langs de zuidrand van het Visioterrein.
6. Op een (klein) deel van het terrein wordt de inrichting compleet uitgevoerd, zoals die er uiteindelijk als onderdeel van het grote geheel ter plekke, uit gaat zien. Deze suggestie van het Kenniscentrum architectuur heeft als voordeel dat de bevolking ziet en mee kan beleven wat het gaat worden. Te denken is aan de waterpartij voor De Hampoort met brug erover, maar ook aan het bastion waar parkeerplaatsen zijn gepland.

¹ Betreft voorstel Brabants Landschap: "Bouwstenen voor de inrichting van het voormalige Visio-terrein", juli, 2018